

**การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี**

**Good Governance Development form of the Directors of Tambon Health Promoting
Hospital in Ubon Ratchathani Province**

สิริพร วงศ์ตรี

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

โทรศัพท์ : 08-9844-5863; E-mail: yutubon01@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล และพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด 317 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกกลุ่ม จำนวน 70 คน คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงาน, ผู้นำชุมชน, นายกองค์การบริหารส่วนตำบล, และผู้รับบริการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม, แบบสังเกต และแบบบันทึกการสนทนา ระหว่างเดือนมกราคม 2560 ถึง ธันวาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี โดยวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบหลายขั้นตอน และพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมา

ภิบาลโดยการรวบรวม สรุป จัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่ดีที่ร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี มี 4 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน การประเมินและการตรวจสอบทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล และอายุราชการ ซึ่งตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร้อยละ 52.9 ด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างการบริหารแบบครอบครัว (2) การสร้างการมีส่วนร่วมและโปร่งใส (3) การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมงาน (4) การปลูกฝังการมีจริยธรรมและศีลธรรม และ (5) การสร้างค่านิยมใหม่ที่ถูกต้อง จากผลการวิจัยปัจจัยที่ทำนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัด

อุบลราชธานี คือ ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน การประเมินและการตรวจสอบ ทักษะคิดต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล และ อายุราช การซึ่งควรนำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบธรรมาภิบาล และนำรูปแบบที่พัฒนาไปใช้ในการสร้างควมมีธรรมาภิบาลในผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี ต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการบริหาร, การบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

Abstract

The purposes of this research were to study factors affecting the administration good governance of the director tambon health promoting hospital in Ubon Ratchathani province and to develop good governance administrative model of the director tambon health promoting hospital in Ubon Ratchathani province.

The sample used in this study factor consisted of 317 directors tambon health promoting hospital in Ubon Ratchathani province, the samples of development model selected total 70 participants. The collected data by using the questionnaire was created by the researcher, observation guideline and recording format between January 2018 to December 2018.

Quantitative data analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation and the analysis of factor related to

administration good governance of the director tambon health promoting hospital in Ubon Ratchathani province analyzed by using stepwise multiple linear regression and development of good governance model by compiling, summarizing, categorizing and analyzing content.

The results showed that four forecasting factors with highest important level were the relationship organization, assessment and auditing, attitude towards good governance, and duration of work. The four independent variables mutually manifest the variance of the administration good governance in level of 52.9 %. The development of good governance model consisted of five steps: (1) Family management, (2) Participation and Transparency, (3) Dignity and Respect, (4) Ethical and moral instillation, and (5) Create a new valid value.

The study findings should be used as significant information for plan a strategy of good governance.

Keywords: Management Development Model, Good Governance Development form of the Directors of Tambon Health Promoting Hospital

บทนำ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นการบริหารที่มีหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในปีพุทธศักราช 2544 มีการปฏิรูประบบราชการไทยครั้งใหญ่ โดยมี

การปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารภาครัฐและการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการใหม่ และมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยกระทรวง ทบวง กรม เน้นการนำหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล และการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพุทธศักราช 2546 เพื่อพัฒนาระบบราชการไทยให้มีความสามารถและสมรรถนะสูงขึ้น ลดการคอร์รัปชัน และสร้างขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้มีโอกาสได้รับการดูแลอย่างเป็นธรรม การบริหาร หรือ ภาวะผู้นำ เป็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ปฏิบัติงานและกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งนับว่าเป็นฐานของการทำงานที่มุ่งทำให้บรรลุเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จ ดังนั้นการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล จึงควรมีในผู้นำทุกระดับ เพื่อให้ดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของวงศา เล้าหศิริวงศ์^[15] ที่พบว่า องค์การที่ดีต้องมีทั้งภาวะผู้นำและการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาลจึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด อีกประการหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่ดี คือ แบบ หรือ ชนิดของผู้นำ^[6] ซึ่งแบบผู้นำดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ทางสังคม ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์ และมีความเจริญก้าวหน้าหลายองค์กรในปัจจุบัน

แนวคิดหลักที่สนับสนุนให้เกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คือ หลักการบริหารราชการแบบธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งในปัจจุบันได้นำมาประยุกต์ใช้ในระบบราชการทุก

ระดับตั้งแต่กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการต่าง ๆ จนถึงระดับท้องถิ่น โดยส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการ และผู้บังคับบัญชาทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาระดับต้นของส่วนราชการได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน รวมถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้ยึดหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหาร ซึ่งจะส่งผลดีต่อการทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ผลลัพธ์ทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมอีกด้วย แต่การที่จะเกิดหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างของคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหาร ความรู้และความสามารถในการบริหารทรัพยากร^[14] การวางแผน งบประมาณ ระดับการศึกษา สายงานของการปฏิบัติงาน^[13] การวางแผนงานการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การประเมินผลและการตรวจสอบ^[17] ซึ่งนับว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพและเกิด ธรรมาภิบาลยังไม่ชัดเจน

นโยบายของนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ได้นำหลักการบริหารราชการแบบธรรมาภิบาลมาเป็นนโยบายหลักของผู้บริหารในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 25 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 317 แห่ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า การบริหารงานของผู้ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีปัญหาการร้องเรียนค่อนข้างมาก โดยในปี 2557-2559 ที่ผ่านมา พบการร้องเรียนผ่านสายด่วน

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี จากเอกสาร และการเข้าร้องเรียนโดยตรงกว่า 2,000 ครั้ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความไม่เป็นธรรม และไร้ศักยภาพของผู้บริหาร ที่อยู่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล^[16] ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2557-2559 ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการเงิน การประเมินและรายงานความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารงบประมาณยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการวิเคราะห์ต้นทุน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแห่งมีต้นทุนดำเนินการสูงทั้งที่ภาระงานน้อย สถานการณ์การเงินการคลัง อยู่ในขั้นวิกฤติ อัตราส่วนเงินสดต่อหนี้สินหมุนเวียนต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมพบว่า ผู้บริหารระดับต้นบางคนยังขาดจริยธรรม ขาดระเบียบวินัย หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการร้องเรียนจากผู้มารับบริการ และการร้องทุกข์จากผู้ได้บังคับบัญชาหรือข้าราชการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมไปถึงการขาดการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสถานบริการที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพด้วย^[16]

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น กับความมุ่งหวังที่จะให้ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกิดการบริหารหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับการระบุนโยบายที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานที่เป็นธรรมาภิบาล ยังไม่มีความชัดเจน และยังไม่มียุทธศาสตร์การบริหารงานที่จะก่อให้เกิดการบริหารแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาการพัฒนาแบบแผนการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลใน

จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี และพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้เกิดประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาลต่อไป

วิธีการศึกษาวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development: R&D) โดยการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุบลราชธานี แล้วนำปัจจัยดังกล่าวเข้าสู่การพัฒนาแบบแผนการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มี 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

การบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางเชิงวิเคราะห์ (a cross-sectional analytical study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 317 คน

กลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดตัวอย่างใช้ขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณความแม่นยำในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (accuracy parameter estimated: AIPE) จำนวน 138 คน ผู้วิจัยคิดค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดความคลาดเคลื่อน (design effect) เท่ากับ 2 จะได้ขนาดตัวอย่าง 276 คน ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทุกคน จำนวน 317 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบแบบสอบถามและตอบด้วยตนเอง 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องการบริหารแบบธรรมาภิบาล ส่วนที่ 3 ทักษะด้านการบริหารแบบธรรมาภิบาล ส่วนที่ 4 การยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมในองค์กร และส่วนที่ 7 การประเมินผลและการตรวจสอบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ข้อมูลต่อเนื่องขึ้นไปใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ หาค่าความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment coefficient) และวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิง

ขั้น (stepwise multiple linear regression) ในการทดสอบสมมติฐานทางสถิติกำหนดระดับนัยสำคัญ (α) ที่ 0.05

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Taggart^[20] เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการในพื้นที่

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติ จำนวน 25 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน ผู้รับบริการ จำนวน 10 คน รวม 70 คน

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งหมดจำนวน 5 ชุด ประกอบด้วย

1.1 เครื่องมือชุดที่ 1 แนวทางการสนทนากลุ่ม (group discussion guideline) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview guideline) ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการในพื้นที่ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์

1.2 เครื่องมือชุดที่ 2 แนวคำถามสำหรับผู้บริหารต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดอุบลราชธานี

1.3 เครื่องมือชุดที่ 3 แนวทางการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสังเกต (participant observation guideline) ใช้ในการบันทึกจากการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึกข้อมูล

1.4 เครื่องมือชุดที่ 4 แบบบันทึกประจำวันของผู้วิจัย (daily filed note) เพื่อบันทึกข้อมูลจากการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ตามการรับรู้ของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

1.5 เทปบันทึกเสียงและกล้องบันทึกภาพการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนไม่บิดเบือนข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในด้านกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในด้านกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ Kemmis และ Mc Taggart^[20] 4 ขั้นตอน เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมา

ภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการประชุมจัดทำแผนงานปฏิบัติการ โดยใช้กระบวนการประชุมและการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม มีการตั้งประเด็นคำถามสำหรับแต่ละกลุ่มดังนี้

2.1.1 ประเด็นคำถามสำหรับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คือ “ท่านจะมีวิธีการหรือแนวทางการบริหารงานอย่างไรจึงจะมีธรรมาภิบาล?”

2.1.2 ประเด็นคำถามสำหรับผู้นำชุมชนสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการ คือ “ท่านจะมีแนวทาง หรือ แผนการอย่างไรในการส่งเสริมการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่บริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล?”

2.1.3 ประเด็นคำถามสำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คือ “ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ มากน้อยอย่างไร และมีแนวทางอย่างไรในการส่งเสริมการบริหารงานของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่บริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล?”

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กระบวนการประชุม และสนทนากลุ่ม ซึ่งแบ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการในพื้นที่ จัดแบ่งกลุ่มละกันเป็น 6 กลุ่ม

กลุ่มละ 10-12 คน เพื่อเข้าดำเนินกิจกรรม 6 ฐาน
ได้แก่

2.2.1 เครื่องมือชุดที่ 1 เอกสารเนื้อหา
หลักสูตรการอบรมให้ความรู้เรื่องธรรมาภิบาล
การรับรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมเรื่องการบริหารแบบธรรมาภิบาล

2.2.2 เครื่องมือชุดที่ 2 แนวทางเนื้อหา
หลักสูตรเพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบ
ธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพตำบล

2.2.3 เครื่องมือชุดที่ 3 แนวทางการสังเกต
อย่างมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสังเกต ใช้ในการบันทึก
จากการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
โดยผู้วิจัย และ ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึก
ข้อมูล

2.2.4 เครื่องมือชุดที่ 4 แบบบันทึก
ประจำวันของผู้วิจัย เพื่อบันทึกข้อมูลจากการ
ปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ตามการรับรู้ของผู้วิจัยและ
ผู้ช่วยวิจัย และใช้เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ
การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม
เพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนไม่บิดเบือนข้อมูล

2.2.5 เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ
การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม
เพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนไม่บิดเบือนข้อมูล

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประชุมติดตาม
และ ประเมินผลการการพัฒนารูปแบบการ
บริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยการมีส่วน
ร่วมของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน นายก
องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้รับบริการในพื้นที่

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการสัมภาษณ์
มีจำนวน 3 ชุด ได้แก่

2.3.1 เครื่องมือชุดที่ 1 แนวทางการสังเกต
อย่างมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสังเกต (participant
observation guideline) ใช้ในการบันทึกจากการ
สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา โดย
ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึกข้อมูล

2.3.2 เครื่องมือชุดที่ 2 แนวทางการ
สนทนาและการสัมภาษณ์เพื่อการ ประชุมติดตาม
และการ ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยใช้
กระบวนการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ เดือนละ 1
ครั้ง ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 เดือน

2.3.3 เครื่องมือชุดที่ 3 แบบบันทึก
ประจำวันของผู้วิจัย เพื่อบันทึกข้อมูลจากการ
ปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ตามการรับรู้ของผู้วิจัยและ
ผู้ช่วยวิจัยและใช้เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ
การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการสนทนากลุ่ม
เพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนไม่บิดเบือนข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลด้านผลลัพธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลด้านผลลัพธ์ ที่เกิดจากพัฒนารูปแบบ
การบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัด
อุบลราชธานี โดยใช้กระบวนการประชุมสนทนา
กลุ่ม และการสัมภาษณ์ ได้แก่

3.1 เครื่องมือชุดที่ 1 แนวทางการสังเกต
อย่างมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสังเกต ใช้ในการบันทึก
จากการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการบันทึก
ข้อมูล

3.2 เครื่องมือชุดที่ 2 แนวทางการสนทนา
และการสัมภาษณ์เพื่อการประชุมติดตาม และการ

ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการ
สนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ เดือนละ 1 ครั้ง
ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 เดือน

3.3 เครื่องมือชุดที่ 3 เทปบันทึกเสียงและ
กล้องถ่ายภาพการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และ
การสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนไม่
บิดเบือนข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ
อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สภาพสมรส ระยะเวลา
การปฏิบัติงาน การฝึกอบรม เป็นต้น ใช้สถิติ
พรรณนา การแจกแจงจำนวนความถี่ บรรยายด้วย
สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้านกระบวนการ
พัฒนา และด้านผลลัพธ์ ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม
การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต การบันทึก
ภาคสนาม การบันทึกเสียงและการถ่ายภาพวิดีโอ
จากผู้ให้ข้อมูล นำข้อมูลมาตีความ และแยกออกเป็น
หมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้ทั้งหมด
สรุปเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ และความเป็นเหตุ
เป็นผลเชิงตรรกะ

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน
317 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ

55.2 มีอายุเฉลี่ย 49.78 ปี (S.D.=6.39 ปี) ส่วนใหญ่มี
ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 75.7 รองลงมา
คือ สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 17.7 มีมาตรฐานของ
ระยะเวลาการทำงาน 30 ปี (อายุราชการต่ำสุด 5 ปี ,
อายุราชการสูงสุด 43 ปี) มีมาตรฐานของระยะเวลา
การดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับต้น 12 ปี (เวลา
ดำรงตำแหน่งต่ำสุด 1 ปี, เวลาดำรงตำแหน่งสูงสุด
43 ปี) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง
ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล
ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ตำบลจังหวัดอุบลราชธานี แยกรายตัวแปร พบตัว
แปรที่มีความสัมพันธ์เบื้องต้นกับการบริหารงาน
แบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 6
ตัวแปร คือ อายุราชการ ($r=0.141$, $p\text{-value}=0.025$)
ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล
($r=0.554$, $p\text{-value}<0.001$) การยอมรับการ
เปลี่ยนแปลงใหม่ ($r=0.350$, $p\text{-value}<0.001$)
ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ($r=0.639$, $p\text{-value}<0.001$)
การมีส่วนร่วมในองค์กร ($r=0.387$, $p\text{-value}<0.001$)
และการประเมินผลและการ
ตรวจสอบ ($r=0.461$, $p\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ
ส่วนปัจจัยอื่นไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะระบุ
ความสัมพันธ์ รายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี (n=317 คน)

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสัมพันธ์(r)	p-value
อายุของผู้บริหารระดับต้น	48.66 (6.03)	r = 0.077	0.220
อายุราชการ	26.79 (6.14)	r = 0.141	0.025*
ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง	8.96 (6.09)	r = -0.017	0.787
ความรู้เรื่องการบริหารแบบธรรมาภิบาล	10.19 (2.57)	r = -0.057	0.368
ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล	40.26 (4.84)	r = 0.554	<0.001**
การยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่	35.63 (4.92)	r = 0.350	<0.001**
ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	39.98 (5.23)	r = 0.639	<0.001**
การมีส่วนร่วมในองค์กร	36.62 (6.12)	r = 0.387	<0.001**
การประเมินผลและการตรวจสอบ	33.48 (7.19)	r = 0.461	<0.001**

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

3. การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี พบตัวแปรที่มีลำดับความสัมพันธ์ถูกนำเข้าสมการตามลำดับ และทำการวิเคราะห์แบบพหุเชิงซ้อน (stepwise multiple linear regression) ผลการวิเคราะห์โดยฟิตโมเดล (model fit) ตามการวิเคราะห์ลำดับพหุเชิงซ้อน มีตัวแปรต้นทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ อายุราชการ, ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล, การยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่, ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน, การมีส่วนร่วมในองค์กร และการประเมินผลและการตรวจสอบ พบตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามจำนวน 4 ตัวแปร คือ อายุ

ราชการ ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน และการประเมินผลและการตรวจสอบ โดยพบว่าความสัมพันธ์ในหน่วยงานเป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุด ในโมเดลที่ดีที่สุด รองลงมา คือ การประเมินผลและการตรวจสอบ ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล และอายุราชการ ตามลำดับ ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร้อยละ 52.9 ($R^2=0.529$, $R^2_{adjusted}=0.521$, $F=69.809$, $p<0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยวิเคราะห์อำนาจการทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี (n = 317 คน)

โมเดล วิเคราะห์	ตัวแปร	สัมประสิทธิ์		R ²	R ² _{adj}	Sr ²	R ² change
		ถดถอย					
		(Coefficient)					
		b	β				
โมเดล ที่ดีที่สุด	ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	0.550	0.401	0.409	0.406	5.552	0.409
	การประเมินและการตรวจสอบ	0.252	0.253	0.478	0.474	5.197	0.070
	ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบ ธรรมาภิบาล	0.381	0.257	0.520	0.514	4.995	0.042
	อายุราชการ	0.110	0.094	0.529	0.521	4.960	0.009
	Constant = 4.54, R ² =0.529, R ² _{adj} =0.521, F= 69.809 , p<0.001						

จาก ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุเชิงเส้น พบว่าตัวแปร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี สามารถอธิบายได้ร้อยละ 52.9 ($R^2=0.529$, $R^2_{adjusted}=0.521$, $F= 69.809$, $p<0.001$) ตัวแปรที่เป็นปัจจัยทำนายได้แก่ ความสัมพันธ์ในหน่วยงานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุด มีอำนาจทำนายร้อยละ 77.32 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด ($R^2=0.409$, $R^2_{change}=0.409$, $p\text{-value}<0.001$) การประเมินและการตรวจสอบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีอำนาจทำนาย ร้อยละ 13.23 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด ($R^2=0.478$, $R^2_{change}=0.070$, $p\text{-value}<0.001$) ทัศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยที่มีผล

ต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีอำนาจทำนายร้อยละ 7.94 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด ($R^2=0.520$, $R^2_{change}=0.042$, $p\text{-value} < 0.001$) และอายุราชการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีอำนาจทำนายร้อยละ 1.70 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด ($R^2=0.529$, $R^2_{change}=0.009$, $p\text{-value}=0.033$)

1. รูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 ระยะ คือ

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการบริหารแบบครอบครัว (family management) หมายถึง การบริหารที่ให้ความสำคัญกับความรัก ความสามัคคี อยู่ร่วมกันเสมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน ผู้บริหารเหมือนพ่อแม่ ผู้ปฏิบัติเหมือนลูก ๆ ที่เกิดมาตามลำดับก่อนหลัง มีศักยภาพที่มี

ความแตกต่างกัน เน้นการบริหารที่เป็นครอบครัวที่มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน สนับสนุนให้ทุกคนได้มีโอกาสตามความเหมาะสมอย่างเท่าเทียม

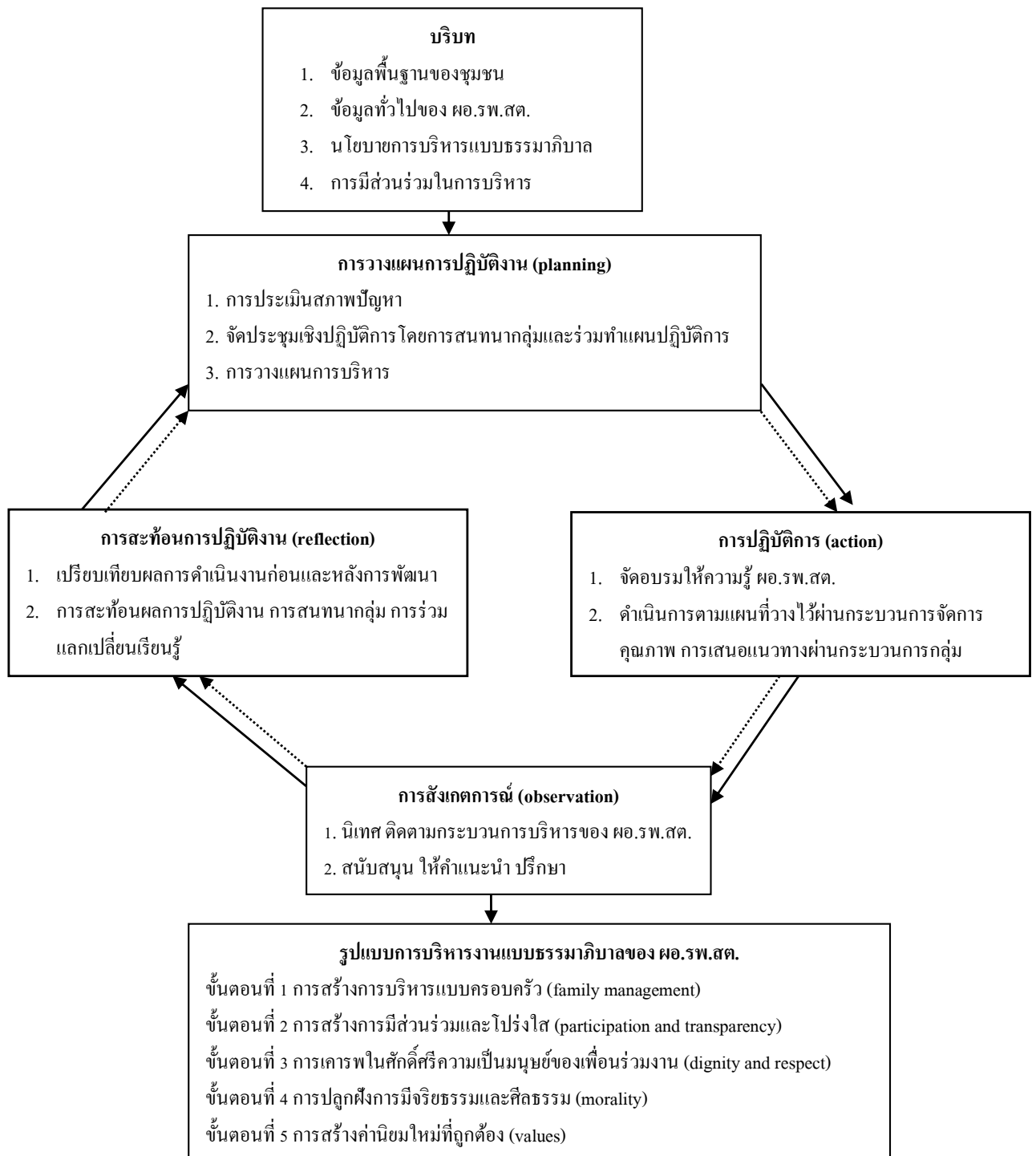
1.2 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการมีส่วนร่วม และโปร่งใส (participation and transparency) หมายถึง การบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการกิจหรือกิจกรรมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่างแท้จริง ใช้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ทุกอย่างทั้งดีและไม่ดี ร่วมรับรู้ข้อมูลทุกอย่าง ทุกคนได้รับรู้ข้อมูลทุกอย่างอย่างโปร่งใส ไม่ซ่อนเร้น ปิดบัง มีการจัดการบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

1.3 ขั้นตอนที่ 3 การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมงาน (dignity and respect) หมายถึง การยอมรับในความรู้ความสามารถที่แต่ละคนมี ให้โอกาสทุก ๆ คน เท่า ๆ กันในการปฏิบัติงาน มอบหมายหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ และทุกคนได้รับความเคารพในความรู้ความสามารถที่มี ตลอดจนให้การยอมรับในศักยภาพของแต่ละคนอย่างเท่าเทียมและจริงใจ มี

ความยุติธรรมและชัดเจนในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.4 ขั้นตอนที่ 4 การปลูกฝังการมีจริยธรรม และศีลธรรม (morality) หมายถึง ผู้บริหารต้องได้รับการปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้ทุกคนมีศีลธรรมจนก่อให้เกิดความละเอียดและเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการเป็นนักบริหาร

1.5 ขั้นตอนที่ 5 การสร้างค่านิยมใหม่ที่ถูกต้อง (values) หมายถึง การสร้างรูปแบบที่ดีของผู้บริหารในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร สร้างรูปแบบที่ดี และขยายรูปแบบนั้นให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และร่วมกันสนับสนุนการเป็นผู้บริหารที่ดี ให้เกียรติ ยกย่อง เชิดชูเป็นแบบอย่าง โดยการปรับทัศนคติที่ดีต่อการมีธรรมาภิบาล สร้างอุดมการณ์และความมุ่งมั่นในการทำความดี เสียสละ ทุ่มเท และรักในอาชีพ และวิชาชีพของตนเอง

ภาพ 1 รูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
จังหวัดอุบลราชธานี

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการ
บริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัด
อุบลราชธานี ตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยคัดสรรสามารถ

ร่วมกันทำนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
จังหวัดอุบลราชธานี ได้ร้อยละ 52.90 ($R^2=0.529$,
 $R^2_{\text{change}}=0.521$, $F=69.809$, $p<0.001$) ตัวแปรที่เป็น
ปัจจัยทำนายดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน เป็นปัจจัย
ทำนายที่ดีที่สุดของอำนาจทำนายในโมเดลที่ดีที่สุด
สามารถทำนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล
ของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
จังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุด ได้ร้อยละ 77.32 ของ
โมเดลที่ดีที่สุดสอดคล้องกับการศึกษาของ นาง
ลักขณ์ พะไยยะ^[7] ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่อย่าง
พึงพอใจของบุคลากรสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ
พบว่า การดำรงอยู่ของบุคลากรสาธารณสุขระดับปฐม
ภูมิในกลุ่มบุคลากรที่ยังคงต้องการดำรงอยู่ใน
สถานที่ปฏิบัติงาน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความ
ตั้งใจดำรงอยู่และย้ายคือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์
กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยด้านความปลอดภัยและ
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม หน่วยงาน ที่ม
ีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
และเรวัตร์ บรรพต^[11] ทำการศึกษาเรื่อง
ความสัมพันธ์ของขวัญและกำลังใจในการ
ปฏิบัติงานของพนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ
พนักงานเทศบาลในเขตเทศบาล อำเภอเมืองชลบุรี
จังหวัดชลบุรี ในกลุ่มพนักงานเขตเทศบาลจังหวัด
ชลบุรีจำนวน 278 คน ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลา
การดำรงตำแหน่งปัจจุบัน รายได้ของครอบครัว
การบริหารแบบธรรมาภิบาล ความสัมพันธ์ใน
หน่วยงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ลักษณะของ
งานที่ปฏิบัติ อัตราเงินเดือน มีความสัมพันธ์
ของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของ
พนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน
เทศบาลในเขตเทศบาล อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัด
ชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้าน
การประเมินและการตรวจสอบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ
การบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัด

อุบลราชธานี มีอำนาจทำนายร้อยละ 13.23 ของ
อำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด สอดคล้องกับ
แนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ^[2] ที่กล่าวว่า การนำหลัก
ธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาจะประสบ
ผลสำเร็จควรมีการประเมินและตรวจสอบ
สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ รอบคอบ^[17] ได้
ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น
ฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า
ประสิทธิภาพการบริหารควรมีการพัฒนาผู้บริหาร
ผู้สอน กรรมการสถานศึกษาด้านการตรวจสอบและ
ประเมินผลภายใน และสอดคล้องกับแนวคิดของ
ธงชัย ปันทอง^[3] ทำการศึกษาสภาพปัญหา
การประเมินภายในเพื่อการประกันคุณภาพโรงเรียน
มัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี พบว่า การวางแผน
การประเมินภายในของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาด
กลาง และขนาดเล็ก มีการวางแผนอยู่ในระดับมาก
ที่สุด จึงกล่าวได้ว่า การประเมินผลและการตรวจสอบ
มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการบริหารงานแบบ
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และ
สอดคล้องกับการศึกษาของ สุนันทา เงินแจ่ม^[16]
ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ปัจจัย
พยากรณ์การบริหารแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กำแพงเพชร เขต 2 คือ การวางแผน การตัดสินใจ
การมีส่วนร่วมการประเมินผลและการตรวจสอบ
สามารถทำนายการบริหารแบบธรรมาภิบาลได้
ร้อยละ 90.50

ด้านทัศนคติต่อการบริหารงานแบบ
ธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงาน

แบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีอำนาจทำนายร้อยละ 7.94 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีการปฏิบัติตามแผนที่ประกอบด้วยทัศนคติและความตั้งใจมีผลต่อการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล จะส่งผลให้ผู้บริหารมีการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล

อายุราชการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีอำนาจทำนายร้อยละ 1.70 ของอำนาจทำนายของโมเดลที่ดีที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของอารีรัตน์ มณีรัตน์^[19] ได้ศึกษาแรงจูงใจกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าสถานีนามัยในจังหวัดเชียงราย พบว่าปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุราชการ ($r = 0.0189$) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าสถานีนามัยจังหวัดเชียงราย นลгонนพ อัมพรรัตน์^[1] ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกมลาไสยจังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล นภดล ขยันการนาวิ^[4] ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัยจังหวัดอุทัยธานี พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของหัวหน้าสถานีนามัยด้านอายุราชการไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีนามัย และเยาวภา เต็งคิว^[10] ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่ผลต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัย

จังหวัดขอนแก่น พบว่า อายุราชการไม่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัยจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษา พบว่าปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุราชการมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล

รูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการบริหารแบบครอบครัว (family management) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการมีส่วนร่วมและโปร่งใส (participation and transparency) ขั้นตอนที่ 3 การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเพื่อนร่วมงาน (dignity and respect) ขั้นตอนที่ 4 การปลูกฝังการมีจริยธรรมและศีลธรรม (morality) และขั้นตอนที่ 5 การสร้างค่านิยมใหม่ที่ถูกต้อง (values) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาในระหว่างการค้นหาปัจจัยที่พบว่าความสัมพันธ์ในหน่วยงาน เป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดของอำนาจทำนายในโมเดลที่ดีที่สุดที่สามารถทำนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี สอดคล้องกับการศึกษาของบันลือศักดิ์ วงศ์พิทักษ์^[8] การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ในเขตอำเภอขุนหาญ มีการใช้หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และ หลักความรับผิดชอบมาก ซึ่งสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิม ส่วนหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่าน้อย อารยา บุตรพรม^[18] การพัฒนาแนว

ทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัย พบว่า การใช้หลักเมตตาธรรม มีระบบการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น จัดทำหลักเกณฑ์ แผน ปฏิบัติและขั้นตอนการแสวงหาและบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน โปร่งใส แข็งหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนงานและมาตรการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในสถานศึกษาและกับหน่วยงานชุมชน และบุคคลภายนอก ลีขิตประจักษ์กิตตา^[12] รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การพัฒนาด้านการติดต่อสื่อสารประกอบด้วย การพัฒนาสื่อสารที่ชัดเจน แสดงกิริยาอย่างเหมาะสม กล้าแสดงความคิดเห็น สุภาพอ่อนโยน รู้จักสังเกตและเรียนรู้บุคคลอื่นและมนุษย์สัมพันธ์ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การพัฒนาการปรับตัวเข้ากับสังคมการแต่งกายสุภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พัฒนาความรู้ความสามารถเสมอมีร่างกายแข็งแรง พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการปฏิบัติงาน มณฑิรา มีรส^[9] รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด: กรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ผู้นำการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ การมีส่วนร่วมภาค

ส่วนต่าง ๆ และบุคลากร รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี เป็นรูปแบบที่ผู้นำเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคนต่าง ๆ และการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วม นุชนภา วชิรมน^[5] รูปแบบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนวัดบางปะกอกเขตราชบุรีบุรีระ กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยในการส่งเสริมด้านการจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานประกอบด้วย ปัจจัยในการส่งเสริมด้านการจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนวัดบางปะกอก เขตราชบุรีบุรีระ กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ความสัมพันธ์ในหน่วยงานเป็นปัจจัยทำนวยการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี การที่ผู้บริหารจะมีการบริหารแบบธรรมาภิบาลนั้นควรส่งเสริมความสัมพันธ์ในหน่วยงานให้มีมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการบริหารแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

1.2 การประเมินและการตรวจสอบเป็นปัจจัยทำนายนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการวางแผนในการประเมินตรวจสอบให้มากขึ้นทั้งภายในและภายนอกจะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการบริหารแบบธรรมาภิบาล

1.3 ทศนคติต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยทำนายนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการสร้างทัศนคติที่ดีและเหมาะสมให้เกิดกับผู้บริหารจะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการบริหารแบบธรรมาภิบาล

1.4 อายุราชการเป็นปัจจัยทำนายนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ควรมีการศึกษาระยะเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อการบริหารแบบธรรมาภิบาล และใช้เป็นข้อมูลด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาการบริหารของผู้บริหารตามเวลาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบธรรมาภิบาลต่อไป

1.5 รูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี เป็นรูปแบบที่พัฒนาจากข้อมูลจริงจากการสำรวจ และพัฒนาบนพื้นฐานของการให้ความคิดเห็น เสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรนำหลักสูตรไปขยายผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของรูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัด

อุบลราชธานี เทียบกับรูปแบบอื่นว่ามีประสิทธิผลจริงหรือไม่

2.2 ควรนำปัจจัยทำนายนายการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีความครอบคลุมไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ หรือหารูปแบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลของผู้บริหารสาธารณสุขแบบองค์รวม หลากหลาย ทุกระดับ เพื่อให้เกิดแนวทางการสร้างการบริหารแบบธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] จลอนนพ อัมพรัตน์. การปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2550.
- [2] ชีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง; 2550.
- [3] ธงชัย ปันทอง. สภาพปัญหาการประเมินภายในเพื่อการประกันคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน จังหวัดอุดรดิ ตต์ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. อุดรดิ ตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิ ตต์; 2551.
- [4] นภดล ขยันการ นาวิ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของ

- หัวหน้าสถานีนามัยจังหวัดอุทัยธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารสาธรรณสุข)]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช; 2551.
- [5] นุชนภา วชิรมน. รูปแบบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนวัดบางปะกอกเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร [การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร; 2557.
- [6] เนตร์พัฒนา ยาวีราช. ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ทริปปี้ลกรุ๊ป; 2552.
- [7] นงลักษณ์ พะไยยะ. การดำรงอยู่อย่างพึงพอใจของบุคลากรสาธรรณสุขระดับปฐมภูมิ. [ออนไลน์]. (2550). [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2557]. เข้าถึงได้จาก http://www.hrdothai.com/show_doc.php?r_id=40.
- [8] บันลือศักดิ์ วงศ์พิทักษ์. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ศรีสะเกษ : มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ; 2559.
- [9] มณฑิรา มีรส และ สุเนตร สุวรรณละออง. รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด: กรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา; 2559.
- [10] เขียวภา เต็งคิว. ปัจจัยทางการบริหารและกระบวนการบริหารที่ผลต่อสมรรถนะหลักของหัวหน้าสถานีนามัยจังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552.
- [11] เรวัตร์ บรรพต. ความสัมพันธ์ของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงานเทศบาลในเขตเทศบาล อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
- [12] ลิขิต ประจักษ์กัตตา. รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2559.
- [13] วัชรภรณ์ ฉัตรเงิน. การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อพนักงานประสานกรหลวง [การศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2555.
- [14] วิจิตรา เป้นจันทร์ และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; 2554.

- [15] วงศา เล้าหศิริวงศ์. พฤติกรรมองค์กรและการพัฒนาองค์การสุขภาพ. พิษณุโลก : ที่ไอพีคอมพิวเตอรืฟอร์ม; 2548.
- [16] สุนันทา เงินแจ่ม. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 [ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; 2553.
- [17] สมศักดิ์ รอบคอบ. ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 2548.
- [18] อรยา บุตรพรม. การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2559.
- [19] อาริรัตน์ มณีรัตน์. แรงจูงใจกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าสถานีอนามัยในจังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2547.
- [20] Kemmis, S & Mc Taggart, R. The Action Research Planer (3rd ed.). Victoria : Deakin University; 1988.